

Vergaderjaar 2012–2013

22 831

De Hoorn van Afrika

Nr. 83

**BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN BUITEN-
LANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Den Haag, 11 oktober 2012

In antwoord op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken (d.d. 4 oktober) informeren wij u met deze brief over de onderhandelingen tussen Sudan en Zuid-Sudan. Daarbij wordt o.a. ingegaan op de situatie in de drie gebieden (Abyei, South Kordofan en Blue Nile) waarvoor Nederland verantwoordelijk was, alsook op de actuele situatie in Zuid-Sudan en het op 2 oktober jl. verschenen rapport van Amnesty International over het geweld door de Zuid-Sudanese politie en leger. Dit mede in het licht van de VN-missie in Zuid-Sudan waaraan ook Nederland deelneemt.

De minister van Buitenlandse Zaken,
U. Rosenthal

De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
H. P. M. Knapen

Uitkomst van de presidentiële top te Addis Abeba

Op 27 september werd na een vijfdaagse presidentiële top te Addis Abeba een omvangrijk Samenwerkingsakkoord tussen Sudan en Zuid-Sudan bereikt¹, o.a. op het gebied van veiligheid, olie, handel en rechten van elkaars staatsburgers. Het akkoord is het resultaat van maandenlange onderhandelingen onder leiding van het *AU High-level Implementation Panel* (AUHIP). Het AUHIP bereidt een eindrapport voor over de onderhandelingen dat in de laatste week van oktober aan de Vrede en Veiligheidsraad van de AU zal worden gepresenteerd. Na bespreking zal de AU Vrede en Veiligheidsraad het rapport voorleggen aan de VN Veiligheidsraad.

Het bereikte Samenwerkingsakkoord is een stap voorwaarts. Over twee belangrijke geschilpunten, de status van de regio Abyei en kwestie van betwiste en geclaimde gebieden langs de grens, is nog geen overeenstemming bereikt. In het Samenwerkingsakkoord zeggen de partijen toe de onderhandelingen hierover voort te zetten.

Tijdens het internationale *Sudan and South Sudan Consultative Forum* in New York, heeft Nederland positief gereageerd op het Samenwerkingsakkoord. Nederland heeft bij Sudan en Zuid-Sudan gepleit voor een spoedige oplossing van de twee uitstaande geschilpunten. Samen met andere betrokken landen en actoren heeft Nederland benadrukt dat een volledige en tijdige implementatie van het akkoord essentieel is voor de stabiliteit en ontwikkeling van beide landen. Nederland acht een robuust monitoringsmechanisme daarom van groot belang. De EU heeft al aangegeven in principe bereid te zijn hieraan bij te dragen.

Nederland hecht groot belang aan de uitvoering van de aanhoudingsbevelen van het Internationaal Strafhof en roept landen, waar nodig, via de EU op om hun verplichtingen om met het Hof samen te werken na te leven. In het kader van het vredesproces is enige terughoudendheid geboden om het overleg tussen beide landen niet te verstoren.

Conflict in South Kordofan en Blue Nile

Vooralsnog is geen oplossing gevonden voor het conflict in de provincies South Kordofan en Blue Nile in Sudan. De gevechten en bombardementen duren voort en hebben inmiddels geleid tot ruim 180 000 vluchtelingen in Zuid-Sudan en ca. 65 000 vluchtelingen in Ethiopië. VN-schattingen gaan uit van ca. 650 000 ontheemden en door conflict getroffen binnens South Kordofan en Blue Nile. Door beperkte toegang in deze gebieden zijn de aantallen moeilijk te verifiëren.

In samenwerking met de VN en Ethiopië voert het Panel afzonderlijke gesprekken met de delegaties van de regering van Sudan en oppositie-groepering SPLM-Noord. Op 4 en 5 augustus jl. zijn met de Sudanese regering en met SPLM-Noord *Memoranda of Understanding* getekend voor humanitaire toegang over de frontlinie heen tot de door SPLM-Noord gecontroleerde gebieden. De Sudanese regering is nog niet akkoord het bijbehorende actieplan waardoor een *needs assessment* in het gebied niet heeft kunnen plaatsvinden.

Nederland heeft met de andere deelnemers aan het *Consultative Forum* zorgen geuit over het voortduren van het conflict en humanitaire crisis in South Kordofan en Blue Nile. Het Forum heeft bij de partijen aangedrongen op een staakt-het-vuren, onmiddellijke uitvoering van de Memoranda voor humanitaire toegang en hervatting van directe onderhandelingen over een politieke oplossing. In de marge van het

¹ De volledige ondertekende overeenkomsten zijn elektronisch beschikbaar op de website: <http://sites.tufts.edu/reinventingpeace/2012/09/27/sudan-and-south-sudan-full-text-of-agreements/>

Forum hebben de Secretaris-Generaal van de VN, Ban Ki-moon en de VN Noodhulp Coördinator, Valerie Amos, in een bilateraal gesprek met de Sudanese minister van Buitenlandse Zaken, Ali Karti, de oproep nogmaals kracht bijgezet.

Nederland heeft in 2012 EUR 3,5 miljoen beschikbaar gesteld voor humanitaire hulp in Sudan via het Gemeenschappelijk Humanitaire Fonds (CHF) van de VN. Daarnaast worden projecten van de ngo's CARE en Stichting Vluchteling gesteund (resp. EUR 2,5 miljoen en EUR 2,2 miljoen). Voor humanitaire hulp in Zuid-Sudan heeft Nederland in 2012 EUR 6 miljoen bijgedragen aan het CHF.

Actuele situatie in Zuid-Sudan en het Amnesty International-rapport

Door het uitblijven van inkomsten uit oliewinning staan de Zuid-Sudanese overheidsuitgaven onder druk en heeft de regering moeite om de ambtenarsalarissen te blijven betalen. Daarnaast blijft een goed beheer van de overheidsfinanciën een punt van zorg. Een kritisch rapport van de Zuid-Sudanese Rekenkamer constateert aanzienlijke onregelmatigheden in de overheidsuitgaven over 2007 en 2008. President Salva Kiir heeft een groot aantal politici en overheidsvertegenwoordigers schriftelijk opgedragen om oneigenlijk verkregen middelen terug te storten in de staatskas. Nederland ondersteunt via het *Capacity Building Trust Fund* de Rekenkamer en de Anti-Corruptie Commissie.

Op 2 oktober 2012 publiceerde Amnesty International het rapport «*South Sudan Lethal Disarmament, Abuses related to Civilian Disarmament in Pibor County, Jonglei State.*» Hierin stelt Amnesty International dat het Zuid-Sudanese leger (SPLA) en de politie excessief geweld hebben gebruikt tijdens een ontwapeningscampagne onder burgers in de staat Jonglei.

De in het rapport beschreven mensenrechtenschendingen zijn zorgwekkend en onacceptabel. De desbetreffende ontwapeningscampagne was een poging van de Zuid-Sudanese autoriteiten om de terugkerende geweldsincidenten in Jonglei in te dammen. De autoriteiten proberen meer controle te krijgen over dit moeilijk toegankelijke gebied dat een geschiedenis van etnisch geweld kent en waar milities actief zijn en veel kleine wapens circuleren.

Het onderwerp staat hoog op de agenda van UNMISS en de internationale gemeenschap in Juba. Een door UNMISS gefaciliteerde conferentie in Jonglei in mei 2012 resulteerde in een set concrete aanbevelingen om vrede en verzoening in het gebied te bevorderen. Het gaat hierbij onder meer om opbouw van de politie en rechterlijke macht, de bescherming van kwetsbare groepen, het oplossen van (grens-) conflicten en economische ontwikkeling. Het is belangrijk dat de Zuid-Sudanese autoriteiten deze aanbevelingen daadwerkelijk in de praktijk brengen.

De ontwapeningscampagne is voorlopig opgeschort en volgens de Zuid-Sudanese autoriteiten zijn inmiddels 30 militairen in dit verband gearresteerd. Nederland dringt, mede in EU-verband, aan op een officieel onderzoek en het daadwerkelijk vervolgen van de verdachten. De EU werkt in Juba aan een strategie op het gebied van mensenrechten in Zuid-Sudan, waarin de rol van de Zuid-Sudanese leger en politie wordt meegenomen.